

Tomáš Kubart

„O“ – Scénografické video eseje

„O“ – Scénografické video eseje, 18. březen – 13. duben 2014, Colloredo-Mansfeldský palác.

Intermediální a divadelně revivalová výstava „O“ – *Scénografické video eseje*, pořádaná v rámci Pražského quadriennale 2015 za kurátorského vedení Sodji Lodker, se stala výřečným prohlášením k terminologickému pojetí pojmu „scénografie“ a k jeho posunu v uplynulých desetiletích. Česká, potažmo československá scénografie minulosti přesahovala rámec vlastního oborového vymezení, a velmi rychle se tak stala součástí postmoderních úvah nad jejím novým teoretickým vymezením. Na počátku moderní československé scénografie stojí práce Josefa Svobody a od roku 1967 také první ročníky PQ. V postmoderním myšlení o divadle zaujímá scénografie stále významnější pozici a její význam se úměrně tomu rozšiřuje a rozostřuje. S významovými posuny pojmů „herec“ či „jevištní prostor“ se mění i význam samotné scénografie – součástí scénografie se často stávají i auditivní prvky atd. Zároveň s tímto pohybem však můžeme zaznamenat ještě pohyb povrchový: posouvající se hranici výrazových možností vyjadřuje obsahová proměna záznamových médií.

Zatímco možnosti pro scénografické pojednání prostoru se v minulosti rozšířily, přináší právě záznamová média tvůrcům značnou limitaci (dobrovolně přijatá pravidla). Druhou limitaci představovala prostorová danost výstavních prostor zřetelně chátrajícího Colloredo-Mansfeldského paláce (nedobrovolně převzatá pravidla; ne-

jsou součástí scénografického, ale kurátorského konceptu).

Rozšiřování scénického prostoru za pomoci záznamových médií bylo ústředním pilířem výstavy. Prostřednictvím formálního převracení identit, esteticky obehnaných časových smyček se jednotliví tvůrci, dle mne velmi rozumně, nepokoušeli o překračování hranic média, leč spíše pokorně pozorovali možnou extenzi scénografických prvků. Zdá se, že každý pokus o bližší definici je protipohybem vůči záměru kurátorky i samotných umělců.

Kamila Polívková vybudovala auditivní prostor na základě montáže částí rozhovoru s Markem Cpinem. *Cpin It* (4:05 sec) rozděluje aktéra, Marka Cpina, dvěma rovinami herectví, a diváka nechává vnímat dvě linie jeho jednání, přičemž každé probíhalo v jiném čase a na jiném místě. Na videozáznamu je zachycený Cpin, jak střídá kostýmy z fundu divadla Husa na provázku, ale zvuková stopa zachycuje zcela jinou situaci a není ilustrací videozáznamu. „Proč by herci měli hned pochopit, o co nám jde?“ zaznívá například ve zvukové stopě.

Marek Cpin instaloval environment *Navždy sám* doplněný o zvukový záznam. Segmenty environmentu zapůjčil z fundu divadla Studio hrdinů. Jedná se o čtyři sloupce, každý sestává ze čtyř matrací čtvercového formátu, nad nimiž se na vysokém stropě Alliprandiho budovy vznášá

barokní zrcadlo. Vyzývají k odpočinku. Pokud divák této výzvy využije a ulehne na prosté lože, jsou mu k dispozici sluchátka, reprodukcující ambientní hudbu, na jejichž vlnách se při pohledu na promítaný cyklus obrazů může nechat unášet barokním prostorem.

Lucia Škandlíková na stopáži 9 minut 30 sekund představila *LIVEshow*. Ve videozáznamu zkombinovala výpovědi dvou lidí, ale nechala je prezentovat úplně cizími představiteli. Na dvou obrazovkách se tak objevovali různí lidé, kteří četli repliky rozhovoru Tondy a Petry. Škandlíková otevřela prostor mezi hranicemi identity a někteří aktéři svou nejistotou v prezentaci určitých replik pomáhali pojmenovat problém ztotožnění se a sebeurčení.

Antonín Šilar podrobil podobné analýze a dekompozici kritický pohled na divadlo, potažmo umění. *13 minut meziprostorů* sestává ze čtyř LCD obrazovek, na nichž jsou promítány záznamy z inscenace *Můj romantický příběh* (DPB Ostrava). Ty jsou doprovázeny zvukovým zázna-

mem rozhovorů diváků, kteří se o inscenaci baví v soukromí, nebo mimo prostory divadla. Obrazovky stojí emblematicky na staré publikaci *Encyklopedie pro školu a dům*, čímž evokují československou tradici „udělej-si-sám“ (DIY) kultury 50. let.

Každá z instalací tematizovala jiným způsobem aspekt hranice a jejího dodržení, nikoliv překročení. Současnou českou scénografií tak zobrazuje na konci jednoho cyklu, na jehož začátku stála experimentátorská a úspěšná 60. léta a na jeho konci stojí zklidněná umělecká forma, jež nechce hranice překračovat, ale chce dosahovat stejně kvalitních výsledků dodržováním linií. Jako by česká scénografie parafrázovala tragicky zesnulého českého režiséra Petra Lébla: „jsou určité meze, které mne baví dodržovat...“ (SMOLÁKOVÁ 2005: 89).

Bibliografie

- SMOLÁKOVÁ, Vlasta a Egon L. TOBIÁŠ. 2005. *Fenomén Lébl* [Lébl Phenomenon]. Vyd. 1. Praha: Pražská scéna, 2005.